

1882, 166 — spominje posebni način zvonjenja »klencati«, »klecati« ili »klenuti«; S. Prepek, **Pismo iz Dalmacije (o načinu zvonjenja) 1935**, 14 — navodi nazive »igranje s zvonima«, »slaviti«; Vladimir Fajdetić, **Glazbeni izraz Senja, 1967/8**, 171 — objašnjava »zvonjenje u stranu«; V. Žganec, **Narodne pobjevke Hrvatskog Zagorja, ZNZO knj. 44, 1971, 48** — opisuje »igru zvonova«, tj. »trnačenje«), a i novija istraživanja potvrđuju tu praksu na dosta širokom području u Hrvatskoj.

Unatoč strogo znanstvenom pristupu i sistematičnosti izlaganja podataka o pojedinim glazbalima, autorica je nastojala i uglavnom je uspjela zadržati lagani popularni način izlaganja, neopterećen stručnim terminima. Djelo je bogato opremljeno brojnim vrlo kvalitetnim reprodukcijama fotografija, crteža i notnih primjera (njih je većim dijelom transkribirao Julijan Strajnar). Uz brojne i iscrpne indekse navedene su bilješke, izvori i literatura, kao i opsežniji sažetak na engleskom jeziku. Na kraju djela priložena je potpuna klasifikacija glazbala, tj. klasifikacijska shema Hornbostela i Sachs-a na njemačkom originalu i paralelnom slovenskom prijevodu.

Velika je kvaliteta ovog djela u činjenici da je višestruko upotrijebivo kao literatura za laika, kao instruktivni udžbenik za srednjoškolsku i visokoškolsku nastavu i kao prijeko potreban priručnik za znanstvenika, etnoorganologa.

Krešimir Galin

O. Pravdjuk, Metodyka zapysuvannja muzyčnogo fol'kloru, »Muzyčna Ukraïna«, Kyïv 1981, 56 str., 37 notnih primjera.

Knjižica sadrži dva osnovna dijela. Prvi je posvećen metodički skupljanja narodnog stvaralaštva (glazbenog), drugi izlaže probleme notacije, različita pitanja vezana uz

notno zapisivanje napjeva i instrumentalne folklorne glazbe u Ukrajini. Autorova je namjera bila da to djelo posluži kao priručnik — kako stručnjacima tako i praktičnim radnicima na području folklorne glazbe, umjetničkim voditeljima amaterskih skupina, studentima i svim ljubiteljima folklorne glazbe, posebno pjevane narodne pjesme.

Prvi dio počinje izlaganjem povijesnog razvoja zapisivanja napjeva u Ukrajini, od XVII. stoljeća do sredine XX. stoljeća. Uz prikaz dostignuća u zapisivanju folklorne ukrajinske glazbe u XX. stoljeću Pravdjuk argumentiranjem svojih izlaganja posredno upozorava i na opsežnost ukrajinske literature o toj problematici. Upozorava da objavljivanje nepouzdanih zapisa ne samo da izaziva nesnalaženje čitatelja nego dovodi i do grešaka u samoj znanosti.

O novijem, suvremenom etnomuzikološkom pristupu znakovito govori drugi podnaslov — **Atmosfera zapisivanja** (gdje između ostalog ističe potrebu magnetofonskog snimanja popratnih komentara prisutnih slušalaca). Treće je pitanje tekst napjeva. Bilo je istraživača ukrajinskih narodnih napjeva koji su se uz glazbu bavili još filologijom i lingvistikom, bilo je muzikologa koji su na terenski rad polazili zajedno sa stručnjakom iz druge srodne znanstvene discipline. Pravdjuk napominje da još na terenu treba uz magnetofonsko snimanje zapisati sav tekst pjesama, sa svim njegovim posebnostima (kao što je npr. veliko skraćivanje posljednjeg sloga u tekstu jednog glazbenog retka). O problematici zapisivanja višeglasnog pjevanja raspravlja na osnovi priloženih karakterističnih notnih primjera. Uz zapisivanje instrumentalne glazbe traži i šire podatke o instrumentima i sviračima.

Karakteristično je da je autor drugi dio svoje publikacije — koji raspravlja o notnom zapisivanju folklorne glazbe — započeo pitanjima mjere i metroritamskih odnosa i

svoja izlaganja podupro sa 16 notnih primjera. Donekle začuđuje da donosi i primjer (14 b) u kojem se redaju taktovi u 5/4, 3/2, 4/4 i 3/2 mjeri gdje bi se — doslovno prema zapisu — u svakom tekstu mijenjala jedinica mjere. Naše je mišljenje da je u tom primjeru (pogotovo kad se usporedi s primjerom 14 a) jedinica mjere polovinka, a samo na početku i završetku napjeva jedinica mjere četvrtinka (prva dva sloga i pretposljednji slog teksta). Pisanje 5/4 mjere pojavljuje se i u primjerima br. 15 i 18 v, a iz takve se oznake ne vidi da li je riječ o potpodjeli na 2/4 + 3/4 (kao u primjeru broj 15) ili o obrnutoj potpodjeli. Možda su takve oznake strukture mjere ostaci starijih oznaka do sredine XX. stoljeća, možda su dijelom i odraz činjenice da su u nekim primjerima istočnoevropske vokalne folklorne glazbe naglasci slabo izraženi.

Autor nastavlja pitanjima o tempu i karakteru pojedinih napjeva, o određivanju tonalnosti i oznakama za alterirane tonove. Kraće se osvrće na pitanja ligature instrumentalnih i vokalnih melodija. U zapisivanju varijanata ispravno ističe zahtjev da se sve pojave promjena ispišu, i to na takav način da se melodijske krivulje točno potpisuju jedna ispod druge. Oblikovanje dinamike postoji i u folklornoj glazbi premda je, kako to Pravdjuk opravdano upozorava, daleko od vanjskih efekata i velikih kontrasta kojima obiluje tzv. umjetnička glazba. Prikazom posebnih znakova za visinu tonova, za metroritmičke pojave i za posebne načine izvođenja (vrste glissanda i spuštanja na ton neodređene visine) te zaključnim osvrtom na svu iznesenu problematiku — autor završava svoj rad.

Prema Pravdjuku osnovni je zadatak notacije da zapis što više približi živoj glazbenoj izvedbi. Sva autorova izlaganja poduprta su odgovarajućom literaturom među ko-

jom osim ukrajinskih autora (glasoviti F. Kolessa, K. Kvitka) ima i stranih etnomuzikologa kao što su npr. B. Bartók i A. Czekanowska.

Jerko Bezić

Ingeborg Weber-Kellermann, Das Buch der Weihnachtslieder. 151 Deutsche Advents- und Weihnachtslieder. Kulturgeschichte, Noten, Texte, Bilder. Mit Klavier- und Orgel-Begleitung, Musikalische Bearbeitung von Hilger Schallehn, Schott, Mainz — London — New York — Tokyo 1982, 288 str.

Unutar zaista brojnog i bogatog opusa tema kojima se bavila, i čija obrada otkriva svu ozbiljnost znanstvenog pristupa autorice kao i njezinu natprosječnu etnološku i folklorističku erudiciju, I. Weber-Kellermann posvetila se i istraživanju božićnih običaja a rezultate tog istraživanja objavila je već u knjizi **Das Weihnachtsfest. Eine Kultur- und Sozialgeschichte der Weihnachtszeit** (Luzern 1978). Na osnovi iskustava i spoznaja do kojih je došla u tom radu, pristupila je i sastavljanju ove popularne zbirke njemačkih božićnih pjesama.

Božićnu pjesmu autorica ne shvaća kao isključivo glazbeno-poetsku vrstu, već je u prvom redu promatra kao širu kulturnu pojavu koja je, nezavisno od objektivne umjetničke vrijednosti svojeg glazbenog i tekstualnog sadržaja, u različitim povijesnim i društvenim situacijama imala izražene razlike, ali sasvim određene funkcionalne vrijednosti. Stoga najrazličitiji oblici božićnog pjevanja u Njemačkoj nisu predstavljani i poredani prema obilježjima glazbenog ili tekstualnog sadržaja, već prema njihovim nosiocima i značajnijim etapama njihovog društveno-povijesnog puta i razvoja (npr. **Crkveno pjevanje srednjeg vijeka i ranog novog doba; Martin Luther i protestantska božićna pjesma; Seoske ophodne pjesme; Božićna glazba građanskog doba u 19. stoljeću; Omladinski po-**